

Jevrejski glas

broj 85.

Sarajevo, decembar 2019.

Tevet 5780.

2019

5780

Izlazi četiri
puta godišnje
Published four
times a year

Broj 85.
decembar, 2019.

Jevrejski glas
(Izdavač: Jevrejska
zajednica Bosne i
Hercegovine)

Jewish voice
(Publisher: Jewish
Community of Bosnia and
Herzegovina)

REDAKCIJA
Izdavač/Publisher
Jevrejska zajednica
Bosne i Hercegovine

Glavni urednik
Editor-in Chief:
Jakob Finci

Odgovorni urednik:
Pavle Kaunitz

Tehnički urednik:
Srđan Ninković

Lektor, korektor:
mr sc. Elma Softić
Kaunitz

Boris Kožemjakin,
Nataša Gaon Grujić,
Ernest Grin,
mr David Kamhi

Stalni dopisnici:
Aron Albahari – Srbija,
Jelica Rašeta Aiello
– Italija, Aleksandra
Stevandić – Banja Luka,
Lea Maestro – Španija,
Jahiel Kamhi – Kanada,
Maja Susa – Makedonija

Spoljni suradnik:
Damir Šabotić

Fotografije:
Jakica Levi,
Mija Mirković

Štamparija:
Štamparija Fojnica D.D.

Adresa uredništva
Editorial Staff Address:
Jevrejska opština Sarajevo
za "Jevrejski glas",
Hamdije Kreševljakovića 59,
71000 Sarajevo
tel. +387 33 229-666
+387 33 229-667

Rješenjem Ministarstva
obrazovanja, nauke, kulture i
sporta Vlade Federacije Bosne
i Hercegovine "Jevrejski glas" je
upisan u evidenciju javnih glasila
pod rednim brojem 279, dana
22.4.1993. godine

E-mail:
jevrejski@glas@gmail.com

ISSN 1512-6439

2 /Jevrejski glas/

U OVOM BROJU:

SARAJEVSKI PURIM
Eli Tauber

6.str

SARAJEVSKA MEGILA
Eliezer Papo

8.str

**STVARANJE ZAJEDNIČKE
BUDUĆNOSTI**
Ernest Grin

10.str

„KOL NIDRE...“
Prevod: Erna Kaveson-Debevec

18.str

BRANKO LUSTIG
Pavle Kaunitz

20.str

07. JANUAR – 10. TEVETA

POST TEVETA

10. FEBRUAR – 15. ŠEVAT

TUBIŠVAT

9. MART – 13. ADAR

ESTERIN POST

10. MART – 14. ADAR

PURIM

11. MART – 15. ADAR

ŠUŠAN PURIM

SEFARDSKA MUZIKA U ART KUĆI SEVDAHA

U organizaciji Muzeja Sarajeva, cijeneći potrebu da i sefardska muzika nađe svoj prostor i mjesto u prezentaciji odgovarajućeg žanra muzike kakva je sevdalinka, tačnije ljubavna pjesma ovih prostora, u Art kući sevdaha, 19. decembra 2019. godine svečano je otvorena stalna postavka izložbe o sefardskoj romansi, uglavnom predstavljena muzikom i muzičkim stvaralaštvom poznate interpretatorke i kompozitorice sefardske muzike Flory Jagode.

Mnoštvo građana koji su prisustvovali ovoj svečanosti, bili su u prilici da osim prigodnih obraćanja zvaničnika koji su osvijetlili lik 96-godišnje Flory Jagode, koja danas svoje dane provodi u SAD, gdje i živi posljednjih nešto više od pedeset godina, mogli pogledati i poslušati koncert ove nadahnute interpretorke koja je i u poznim godinama uspijevala tradiciju bosanske sefardske romanse prenijeti publici širom svijeta.

Boris Kožemjakin

19.12.2019. godine u 19 sati u velika sali Jevrejske opštine Sarajevo održan je violinski concert ARINE BEHLILOVIĆ (Klasa: Nataša Kakeš prof.) uz umjetničku saradnju prof. Ene Ovčine i Ive Lazić.

U nedelju 8.decembra 2019. godine u 18:30. održana je u kinu Meeting Point projekcija filma o Jevrejki, preživjeloj Holokausta koja sa 90 godina igra I pjeva, ali I priča svoju životnu priču.

Film je bio titlovan na naš jezik.

Jevrejska opština u Sarajevu finansirala je čišćenje Jevrejskog groblja u Žepču koje je završeno sredinom oktobra ove godine. Takođe je dogovoreno i dalje održavanje groblja u 2020. godini.

Recimo NE ANTISEMITIZMU

Jevrejsko kulturno-prosvjetno i humanitarno društvo „La Benevolencija“ Sarajevo u suradnji sa Konrad Adenauer fondacijom u Bosni i Hercegovini i Centrom za izgradnju mira iz Sanskog Mosta organizovalo je 4. i 5. decembra 2019. godine edukativni projekat “Recimo NE antisemitizmu”. Projekat u okviru kojeg su održana predavanja “Antisemitizam i ksenofobija” (Elma Softić-Kaunitz) i “Antisemitizam danas” (Vladimir Andrlje), zatim radionica “Antisemitizam: stereotipi i predrasude” (Blanka

Nicević i Hannah Kaunitz), bio je dio programa Mirovnog kampa i Mirovnog karavana u kojem je učestvovalo 25 mladih ljudi različitih etničkih i religijskih pripadnosti iz 10 bosanskohercegovačkih gradova. Projekat Recimo NE antisemitizmu završen je u Galeriji Novi hram postavkom izložbe “Logor Đakovo” autorice Lee Maestro.

DAN muslimansko - jevrejskog PRIJATELJSTVA

U saradnji sa Fondacijom za etničko razumijevanje iz New York-a, Jevrejska zajednica BiH je organizovala Dan muslimansko - jevrejskog prijateljstva 20.01. 2019. godine. Susret je organizovan tako da su članovi JO Sarajevo otišli na Akšam namaz u Gazi Husrev-begovu džamiju gdje ih je dočekaao Imam Salih Halilović. Imam Halilović je nakon obavljene molitve članovima JO Sarajevo govorio o načinu obavljanja molitve i o historijatu Gazi Husrev-begove džamije.

Jevrejske opštine u Sarajevu. Gosti su imali priliku da posjete sarajevsku sinagogu, poslušaju molitvu za Šabat, te da čuju malo više o historiji Jevreja u BiH i Sarajevu. Nakon molitve i kiduša, članovi JO Sarajevo i IZ BiH su uživali u skromnoj i neformalnoj večeri gdje im se obratio predsjednik JZ BiH g. Jakob Finci i Reis-ul-ulema IZ BiH g. Husein Kavazović.

Kasnije tog dana, Reis-ul-ulema Islamske zajednice Bosne i Hercegovine Husein Kavazović zajedno sa Imamom Gazi Husrev-begove džamije Salihom Halilovićem i studentima sa Fakulteta Islamskih Nauka u Sarajevu je došao na Šabat molitvu i kiduš u sinagogu

Vladimir ANDRLJE
Igor KOŽEMJAKIN

07.11.2019 / 12:15 BiH - 'Sarajevski purim' Reis Kavazović: Bosanski muslimani i Jevreji su jedno tijelo

Foto: Vjesti.ba
U Sarajevu se održava međunarodna konferencija pod nazivom „Suživot Jevreja i muslimana u Bosni i Hercegovini: 200 godina od Sarajevskog purima“.
Preuzeto: Vjesti.ba

SARAJEVSKI PURIM

Jevreji širom svijeta od davnina slave Purim 14. adara u znak sjećanja na spas persijskih Jevreja od uništenja koje im je pripremio Aman. Purim je Jevrejima simbol borbe za opstanak i pouka da oni koji žele slobodu moraju biti spremni da se za nju bore. Mnoge jevrejske zajednice širom svijeta praznovale su ili još praznuju svoj lokalni Purim po uzoru na nacionalni kao dan sjećanja na spasenje od nesreće koja je prijetila cijeloj zajednici ili pojedinim porodicama.

Čuven je «Purim Frankfurta na Majni» od 1615. godine. Neprijatelj Jevreja Petermilh koji je uzeo nadimak „novi Aman” završio je kao i Aman iz knjige Esterine i obješen je od jedno drvo. Jevreji koje je on protjerao iz grada vratili su se svojim kućama. Jevreji Frankfurta slavili su 20. adar kao “Purim Frankfurta”.

adar kao “Purim de Kairo” (Kairski Purim), a priča o tome čitana je svake godine u taj dan u kairskoj sinagogi.

U Jevrejskoj enciklopediji spominju se mnogi lokalni Purimi među kojima i “Beogradski” ustanovljen 1822. godine, koji je praznovan 19. hešvana.

SARAJEVSKI PURIM (Purim de Sarajevo)

“U oktobru 1819. godine spaseno je deset najuglednijih sarajevskih Jevreja sa rav Moše Danonom koje je sultanov namjesnik, bosanski valija Ruždi-paša, bacio u tamnicu i osudio na smrt, tražeći za njih visoki otkup koji Jevreji nisu mogli sakupiti. Ovaj događaj je uzbudio cijelo stanovništvo tadašnjeg Sarajeva koje se pobunilo protiv Ruždi-paše i 3.000 naoružanih Sarajlija su otišli pred vezirov konak da protestuju i da traže oslobođenje zatvorenika, istovremeno su Sarajlije napisale pismo Visokoj porti zahtijevajući pašino smjenjivanje i njegovo uklanjanje iz Bosne. To se uskoro i dogodilo.

SARAJEVSKA MEGILA (Megila de Sarajevo)

U doba sultana Gazi Mahmuda bio je njegov namjesnik u Bosni Deviš-paša sa sjedištem u Travniku. U to vrijeme življavaše na pašinom dvoru opak čovjek koji je ogovarao Jevreje i nagovarao pašu da im učini zlo. Taj čovjek je bio jevrejskog porijekla. Živio je ranije u Sarajevu i zvao se Moše Havijo. Bio je

to zao čovjek, rdave duše i poganog srca, među Jevrejima prezren.

Jednog dana izađe na ulicu i objavi visokim glasom kako mu se u srcu javio prorok Muhamed i kako mu je kazao da pređe u njegovu vjeru. Mnogi povjeroše njegovim riječima, i kada zatraži i promijeni vjeru primiše ga i dadoše mu ime Derviš Ahmed. I imao uspjeha. On obuče derviške haljine, nauči brzo knjige arablanske i poznaše Koran od početka do kraja. Tako posta viđen među dervišima, preseli se iz Sarajeva u Travnik i stade među dostojanstvenike na pašinom dvoru. Ali kako je osato opak u duši, razmišljao je i danju i noću kako da se sveti Jevrejima. Jednom otvoreno zatraži od Derviš-paše da udari na Jevreje velike poreze i da ih muči raznim mukama.

Derviš-paša ga je saslušao, otpustio ga i pozvao da pred njega dođu njegovi savjetnici da se raspita za Derviš Ahmeda i njegovu prošlost. Saznavši od njih da je Derviš Ahmed bio Jevrej, paša kaza svojim savjetnicima: “Nagovaraše me taj opak čovjek da činim zlo, i evo dade Bog da doznam istinu i otkrih zlo. Čovjek koji mijenja vjeru nije dobar čovjek. Da bi se iskorijenilo zlo iz našeg mjesta neka mu se sudi”.

I naredi da se pogubi Derviš Ahmed. I tako bi pogubljen Derviš Ahmed koji smjeraše u sebi zlo Jevrejima, a zlo pade na njega samoga.

Ali derviši vjerovahu da je pogubljen čovjek bio pravedan i dugo tugovahu za njim i čekahu da se osvete Jevrejima, jer vjerovahu da su oni potkupili i nagovorili pašu da se pogubi Derviš Ahmed.

I dogodi se te Derviš-paša bi pozvan u Carigrad i na njegovo mjesto odredi sultan Ruždi-pašu iz redova moćnih i velikih derviša. Kad čuše derviši u Travniku da za sultanovog namjesnika dolazi njihov čovjek, radovahu se mnogo i iskoristiše prvu priliku da mu se požale kako su Jevreji skrivili smrt Derviša Ahmeda, i nagovoriše Ruždi-pašu da im se osveti. A on im obeća da će to učiniti prije nego što se i sami nadaju.

Kad Ruždi-paša prvi put dođe u Sarajevo radi poslova državnčkih naredi da mu dovedu 12 najuglednijih Jevreja i starog hahama Rav Moše Danona. Paša ih primi, izgrdi i zapovijedi slugama da ih okuju i bace u tamnicu. Još im reče: “Narediću da vas pogube u samo jutro prve subote, ali određujem da vas mogu otkupiti za četiri stotine kesa.”

Svota za otkup je bila toliko velika da Jevreji kada bi sve svoje dali ne bi mogli skupiti polovinu. Zato se velika tuga rodi u njihovim srcima. Okupiše se Jevreji u svojim hramovima i moliše Boga za milost svakog dana i od jutra do mraka ne uzimaše ni jela ni pića. I kako odlažahu dani i približavaše se subota, bjehu svi izgubili nade, jer se ništa ne dogodi što bi kazivalo da će se zatvorenici spasti.

Ali među Jevrejima sarajevskim koji bijahu već izgubili pouzdanje nalažahu se dva čovjeka čija su srca udarala blagoslovenim mirom i koji življahu bez tuge. Jedan od njih bješe rav Moše Danon koji mirno podnašao muke u mračnim zindanima, a drugi bješe veliki hasid Rafael Alevi, čovjek bogat i star i viđen među svim ljudima u gradu. Ham Rabi Moše Danon zanesen svojim kabalističkim razmišljanjima otkrivaše u svetim slovima Tore propast svog dželata i ne bješe nimalo zabrinut za sebe i za svoje u zatvoru.

I veliki hasid Rafael Alevi veseljaše se tog petka uveče na svoj radostan način svetom danu odmora. Samo poslije večere on bez straha da će sagriješiti uze jednu kesu sa dukatima, izađe te se uputi u mahale. A bijaše tih mahala osam i svaka imadaše po jednu kafanu u kojoj smjedoše zalaziti samo muslimani, i uđe u jednu kafanu i sjede kraj vrata. Pošto je bio viđen i pobožan čovjek mu ne reče ništa, jer ga ne htjedoše osramotiti. Kafedžija ga ponudi kafom i dodade fildžan.

Kad popi kafu, on ustade i pošto nije bio običaj da se plaća, nego da se na jednu tablu stavi po jedna para za siromahe - stavi Rafael Alevi na tablu umjesto jedne pare, jedan dukat.

Posebno je uzbudljiv događaj koji se desio u Kairu 1524. godine. Ahmed Šejtan-paša zatvorio je u tamnicu kairskog rava Davida ben Zimri sa dvanaestoricom uglednih Jevreja kairske jevrejske opštine i zaprijetio zajednici da će pobiti sve žene i djecu ako mu se ne isplati ogromna suma novca. Međutim, desilo se nešto slično kao i u Sarajevu za vrijeme Ruždi-paše: narod se pobunio, paša je svoju grabežljivost platio životom a njegova glava je poslata sultanu u Carigrad. Dugo su Jevreji Kaira slavili 28.

I zašavši iz te kafane uputi se u drugu i tako obiđe sve kafane i u svakoj ostavi po jedan dukat. Svi se pitahu kakvo značenje ima ovo hodanje i kako ne mogahu da dokuče da ga sačekaju pred kućom dok se vrati i da ga upitaju za razlog. I reče im hasid: “Htio sam da vas sakupim ovdje da vam kažem šta mi je na srcu.” I kaže im hasid sve o zatvorenima i da nisu ništa skrivili. Ali paši nije stalo da se vrši pravda, nego hoće da se dokopa našega imetka. Danas traži za otkup 400 kesa zlatnijeh, a drugog dana će pronaći nešto drugo i traži će dukate za dukatima i prebaciće naše i vaše imetke u svoje sanduke i odnijeće ih na konjima iz naše zemlje i ostaviće nas osiromašene da gladujemo i da propadamo.”

I čuše svi oko njega njegove riječi i rekoše: “Dođe nam za upravnika zao čovjek. Zle su njegove nakane, i prije nego ih izvrši da se branimo.”

I zasuka rukave snažan i borben čovjek po imenu Ahmed Barjaktar i pozva sve na oružje da bi se branili od zla koje dođe među njih.

I pohitaše uz mahale svi koji bjehu dorasli za oružje i pođoše kućama svojim da spremne ubojita oružja i sedlaju plahovite konje.

A kada se ukazaše prvi zraci zore spuštaše se niz mahale gomile oružana svijeta pred kojima poigravahu konjanici i barjaktari, a sve ih predvođoše Ahmed Barjaktar Bjelavski. I kad stigoše pred pašine konake uznemiriše se stražari, uzletješe uz basamke, uđoše u dvorane i dozivaše pašu da bi im rekao šta rade. I rekoše mu: “Dođe upravnik i hoće nepravdom da vlada, naše imetke da uzme i da nas osiromaši”. I rekoše dalje paši da Sarajlije traže da pusti iz zindana dvanaest Jevreja i njihovog rava. Slušaše

paša što mu sluge govorahu, obuzimaše ga gnjev i udaraše krv na glavu, jer pred konakom njegovim zveketahu sabljama i na kapijama udarahu buzdovanima teškim. I odluču paša da posiječe dvanaest Jevreja i njihovog rava da bi pokazao buntovnim Sarajlijama da je on ovdje gospodar. Tad udari paša rukama te se okrete svojim slugama i naredi: “Izvedite u avliju dvanaest Jevreja i postavite pred njih njihovog rava i sijekite im glave jednom po jednom po redu.”

Pohitaše sluge pašine da izvedu rava i dvanaest Jevreja. I dok oni to činjahu diže Ahmed Barjaktar Bjelavski sablju, pa reče glasom visokim: “Ušima svojim čusmo riječi njegove, a očima nećemo da gledamo nedjela njegova. Ustasmo jutros na oružje da se branimo od zla i kunem se Allahom da ćemo ga iskorijeniti. A sada naprijed i obijte kapije i spremite lance za vezivanje.”

I upravo bjehu sluge pašine izvele dvanaest Jevreja i njihovog rabina i postavile nasred avlije pokraj šadrvana i bješe sa prozora gnjevni paša dao znak da se zamahne sabljom i da se glava odrubi kao prvome, kada kapije popustiše pod pritiskom naoružanih Sarajlija, a dželatuzi zadržoše ruke i pade mu sablja iz njih. I nemaše vremena da je digne, jer ga dvije snažne ruke zgrabiše.

Skloni se paša sa prozora kad ugleda kako ulazi vojska naoružanih Sarajlija, a njegove sluge kako bacaju puške i noževe. Ali ne bješe u njega srca junačkog da dohvati oružje svoje i da ispali puške u vođe i barjaktara da bi tako oprao sramotu svoju, nego se povuče i zamandali vrata. I kada se ukaza na njima barjaktar drhtaše od straha zaboravivši na svoje dostojanstvo.

I dok vezaše pašu lancima gvoz-gog pašu da bi upravljao narodom denijim na kadifli minderima skidahu ravu i Jevrejima sindžire kojima im ruke bijahu vezane i govorahu im: “Dođosmo da vas oslobodimo i da odvratimo zlo koje se spremalo da danas dođe vama na glave, a sutra nama. Nego idite, jer danas je dan subotnji i hvalite Boga svojega, jer danas očuva od propasti i odvrti zlo od vas.”

I išaše rav naprijed, a za njim glavari opštine, a konjanici sa svih strana ispraćahu ih do hrama, kad dođoše u predvorje reče rav:

“I ovako govori Gospod: “Dignuće ruku svoju da vas pogubi, ali će da klone. Zapovijediće da vas unište ali će vas osloboditi, i one koje vas nište kazniću, a one koji vas oslobađaju oslobodiću da bi se radovali i vi i oni.” I kad rav izgovori ovo pokloniše se njemu. I udarahu bubnjevi i razilaziše se svijet u mahale, a Jevreji uvedoše rava u hram i reče rav te subote molitve radosne i svi slavljahu Gospoda i pjevahu zahvalnice.

A bješe paša zatvoren i zemljom upravljaše Ahmed Barjaktar. Tada napisao veliko pismo sultanu i tražiše da kazni Ruždi-pašu. Sultan pročitao pismo i kaza: “Velika su nedjela Ruždi-paše”. I imenovala drugog pašu da bi upravljao narodom u Bosni i naredi da Ruždi-pašu otpreme u Stambol vezanih ruku i da mu skinu znakove sa haljina. I kad stiže novi paša dočeka ga narod i pozdravi ga. I stiže u svoje vrijeme glas iz Carigrada da je pogubljen Ruždipaša, kako kaza rav Moše Danon. I slavili su sarajevski Jevreji dan oslobođenja rav Moše Danona i desetorice zatvorenika četvrtog hešvana i tog dana čitali su Sarajevsku megilu.

I zapovjediše da se u velikom hramu (kal grande) zapiše dan kada se oslobodiše i upisaše u kamen dan četvrtog hešvana i slavljahu taj dan kao dan veselja.

ELIEZER PAPO

Pobuna protiv Ruždi-paše

Svake godine, na dan 4. marhešvana, slavili su sarajevski Jevreji jedan mali praznik (kasnije nazvan Sarajevski

Purim ili Purim di Saray), kao uspomenu na čudesno spasenje od ruku ugnjetača bosanskog, valije Mehmed Ruždi-paše. Ovaj bosanski valija bacio je godine 1235. po hidžri tj. 1819. (5580. po jevrejskom kalendaru) u okove tadašnjeg hahambašu Mojsija Danona i desetoricu najviđenijih Jevreja i zaprijetio im da će svu jedanaesticu pogubiti ako mu se u roku od 2 dana ne isplati 500 kesa groša.

Rav Moše Danon i još deset najuglednijih Jevreja, spašeni su jer su se građani Sarajeva pobunili i poslali svoju delegaciju

koja je primorala Ruždi-pašu da pusti Jevreje iz zatvora. Od tog dana svake godine obilježavamo Sarajevski Purim i idemo na hodočašće na grob Rav Moše Danona na kojem čitamo molitvu koju je napisao Zeki efendi.

Obilježavajući 200 godina od tog čudesnog događaja Islamska i Jevrejska zajednica ove godine to zajednički čine na svečan način: Međunarodna konferencija i otvaranje izložbe biti će održana 7. novembra 2019. godine. Poslije Sarajeva predviđeno je da dijelovi predstavljanja ovog naučnog i društvenog projekta budu obilježeni u regionu, Evropi i svijetu, kao svojevrsan primjer dobrih komšijskih odnosa i zajedničkog života. Na primjeru bosanskog komšiluka treba pokušati u svijetu predstaviti Bosnu i Hercegovinu.

ELI TAUBER

STVARANJE zajedničke BUDUĆNOSTI

Povelja zajedničke budućnosti

U svjetlu sve većeg jaza koji se proteklih godina javlja između države Izrael i jevrejskih zajednica širom svijeta, a posebno zajednica u Sjevernoj Americi, ured predsjednika Izraela, izraelsko Ministarstvo za dijasporu te zaklada Genesis pokrenuli su novu inicijativu za usvajanje "Povelje zajedničke budućnosti", dokumenta koji bi trebao doprinijeti jačanju jedinstva među jevrejskim narodom.

Nacrt povelje predstavljen je u septembru ove godine u Jerusalemu u prisustvu predsjednika Izraela Reubena (Rubija) Rivlina na ceremoniji u kojoj je učestvovalo više od 30 vodećih jevrejskih mislilaca i aktivista iz cijelog svijeta.

Namjera je prvi nacrt povelje poslati u što više jevrejskih zajednica u svijetu, a svaka zajednica bi trebala otvoriti diskusiju o sadržaju dokumenta, te doprinijeti razvoju i oblikovanju teksta povelje, koja bi u konačnici trebala služiti kao putokaz za jačanje veza u jevrejskom narodu širom svijeta.

Pokretači ove ideje se nadaju da će povelja poslužiti kao izvjesna "mapa puta" čija je osnovna funkcija održati jedinstvo jevrejskog naroda, a da će sam proces stvaranja povelje kao i sve vezane diskusije biti osnova za buduće rasprave između različitih zajednica jevrejskog naroda koje će oblikovati njihove međusobne odnose i sa Državom Izrael.

Kao što je poznato, jevrejska izreka glasi: nije stvar u tome da li je dogovor postignut, važno je da je rasprava u toku. Zapravo, i sam Talmud je zasnovan na različitim tumačenjima, često bez izričitog odgovora. Dakle, ono što je zaista značajno jeste spremnost i želja za sudjelovanjem u zajedničkoj raspravi o aktuелnoj slici i o budućnosti jevrejskog naroda.

"Čudo jevrejskog naroda nije sadržano samo u činjenici da smo uspjeli opstati," rekao je u svom govoru predsjednik Izraela g. Rivlin, "zapravo istinsko čudo je to što smo kao narod koji je bio rasut po cijelom svijetu,

koji je govorio različite jezike, koji je obnašao različite tradicije, na kraju ipak uvijek bio i ostao jedan narod. Uprkos međusobnim razlikama, ostali smo vezani zajedničkom historijom, vrijednostima, vjerom, Torom i željom da svijet učinimo boljim. Također, i naši su nas neprijatelji uvijek posmatrali kao jedan narod, i nisu se obazirali na

različite struje unutar nas samih. Za njih smo svi bili isti. Međutim, danas se nalazimo pred drugačijim izazovom. Jevrejske zajednice diljem svijeta su se uspješno asimilirale sa svojim okruženjem, i time se jevrejski identitet i jevrejski narod našao pred novim nizom izazova."

Predsjednik Rivlin je rekao da po njemu budućnost jevrejskog naroda ovisi o tri stvari. Kao prvo, čuvanje jezgre osnovnih jevrejskih vrijednosti, tradicije i identiteta. Kao drugo, međusobno uvažavanje razlika koje postoje među nama. I treće, međusobna odgovornost. "Mi bismo trebali cijeniti naše jedinstvo, ali i naše različitosti, koje su zapravo izvor snage a ne slabosti. Mi danas ovdje obilježavamo samo početak, jer sa ovog mjesta povelja će krenuti

Predsjednika Izraela Reubena (Rubija) Rivlina

Mihail Friedman, osnivač fondacije

na put oko svijeta gdje će se potaknuti rasprave među brojnim jevrejskim zajednicama i strujama, kao i među pripadnicima različitih generacija."

"Nadam se da će ova povelja poslužiti kao mapa puta jevrejskom narodu," zaključio je svoj govor g. Rivlin zahvalivši se svima onima koji učestvuju u ovom projektu. Predstavljanje nacrta i poziv jevrejskim zajednicama da učestvuju u jednogodišnjoj raspravi prvi su koraci u stvaranju ovog dokumenta koji će imati posebnu važnost u svim jevrejskim zajednicama. Povelja zajedničke budućnosti želi da potakne sve Jevreje da se okupe i povedu raspravu o principima i vrijednostima koji će oblikovati načine na koje će buduće generacije u Izraelu i širom svijeta komunicirati jedni sa drugima, odnosi se jedni prema drugima i pomagati jedni druge prevazilazeći sve međusobne razlike u identitetima, bilo da su te razlike duhovne ili kulturološke.

Fondacija Genesis je pokrenula ovu ideju u saradnji sa izraelskim Ministarstvom za dijasporu. Fondacija podržava mnoge projekte, uključujući Taglit, Moishe House, Biblioteku PJ, i mnoge druge. Fondacija je posebno usmjerena na jačanje jevrejskog identiteta i veza između jevrejskih zajednica širom svijeta i Izraela.

Gdin. Mihail Friedman, osnivač fondacije i član njene uprave je rekao da je ideja vodilja koja stoji iza povelje poticanje rasprava, te potraga za onim što nas ujedinjuje a ne onim što nas razdvaja. "Samo uz uvažavanje stavova što većeg broja jevrejskih zajednica možemo stvoriti budućnost u kojoj jevrejski narod uživa u skladu, jedinstvu i međusobnoj saradnji."

Odabrao, uredio i sa hebrejskog preveo: **Ernest GRIN**

IZRAEL: Svinjetina se može uvoziti samo ako je košer(!)

Ministarstvo ekonomije Izraela je bez velike pompe izmijenilo svoje propise o uvozu svinjskog mesa, te je uvedena stavka koja na jednostavan način onemogućava uvoz svinjskog mesa koje nema košer certifikat.

Budući da je konzumacija svinjskih proizvoda zabranjena u jevrejskoj prehrani, ovaj potez učinkovito sprječava uvoz svinjskih proizvoda u Izrael.

Revidirani propisi koji su objavljeni proteklog novembra se odnose na svinjsko meso i svinjske proizvode. Pored popisa svih svinjskih proizvoda, ministarstvo je dodalo i novi zahtjev: za uvoz je potreban i košer certifikat!

Iako je Izrael već 1994. zabranio uvoz mesa koje nije košer, proteklih godina su pravljene izuzetke za pojedine svinjske proizvode i plodove mora, prenosi Kanal 12.

Preuzeto sa: **Jewishnationalnews.Com**

Izraelski sportista koji je osvojio zlatnu medalju za džiu-džicu ponosno je stajao na podijumu u Ujedinjenim Arapskim Emiratomima dok se intonirala himna „Hatikva“.

Izraelska državna himna „Hatikva“ intonirana je u Abu Dabiju u Ujedinjenim Arapskim Emiratomima u čast 17-godišnjem Alonu Leviju koji je osvojio zlatnu medalju na Svjetskom prvenstvu u džiu-džici.

Dok su mnoge arapske zemlje desetljećima bojkotovale izraelske sportiste i takmičare, doima se da se ovaj negativni trend polako mijenja tokom posljednjih nekoliko godina, budući da je nekoliko arapskih nacija otvorilo svoja vrata Izraelcima.

Iran i dalje zauzima negativan stav u muslimanskom svijetu te nastavlja bojkotovati izraelske sportiste, stav koji je natjerao najmanje jednog iranskog sportistu da prebjegne iz Islamske Republike.

Preveo: **Ernest Grin**

CENTAR DJEČIJE KREATIVNOSTI HAVA NAGILA

Jevrejska opština u Sarajevu je u aprilu ove godine, uz svesrdnu pomoć JDC-a i sa donacijom od UJA-Federation of New York (United Jewish Appeal), pokrenula projekat koji smo nazvali Centar dječije kreativnosti Hava nagila. Hava nagila okuplja djecu od 4 do 12 godina a naš zadatak je da kroz različite aktivnosti potaknemo dječiju kreativnost, da razvijemo njihovu sposobnost kritičkog mišljanja i argumentovanog zastupanja svojih stavova ali i sposobnost da se prihvate stavovi, mišljenja i vjerovanja drugih.

Aktivnosti koje nudimo djeci su: art, muzička i plesne radionice, radionica kreativnog pisanja, učenje engleskog i hebrejskog jezika, sesije filozofije za djecu, te vrijeme za izradu školskih zadataka i učenje gradiva i to uz stručnu pomoć. Sa djecom radi tim stručnjaka: Biljana Žugor – učiteljica i profesorica engleskog jezika, Jasminka Kalauzović, profesorica muzike, Maja Bojanić, magistrica likovne umjetnosti, Saida Mustajbegović, književnica i sociologinja, Ernest Grin, profesor engleskog jezika (drži kurs hebrejskog) i Elma Softić-Kaunitz, prof. filozofije ni magistrica

religijskih nauka. Osim učenja djeca se u našem Centru i dobro zabavljaju. Zapravo – mi učimo na zabavan način i zabavljamo se učeći, pa smo tako tokom ljeta obišli sarajevske muzeje i druge važne sarajevske destinacije, sadili smo cvijeće i začinsko bilje i brinuli se da tokom vreljih ljetnih mjeseci imaju dovoljno vode.

Tokom ovih osam mjeseci mi smo crtali i slikali i pjevali i plesali, učili engleski i hebrejski, radili školske zadaće i – sastavljali priče, pa su tako naša dva člana, Joel i Petar uz pomoć voditeljice radionice za kreativno pisanje Saide Mustajbegović napisali prekrasnu priču koja je već i objavljena, a mi je ovdje prenosimo.

Put olovaka do Zemlje sijalica

1. JANUARA 2020.

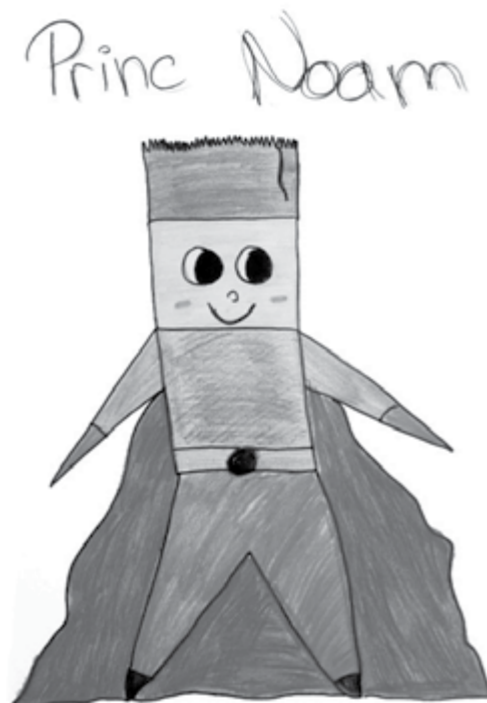
JOEL FINCI MARJANOVIĆ KAMERIĆ I YTHZAK PETAR KOLONOMOS MARTINČEVIĆ

U protekloj godini igrajući se riječima, dva dječaka od 9 i 11 godina ispisala su modernu bajku koja nas podsjeća na varljivost sjećanja te važnost znanja i zajedništva. Odabir teme bio je slučajna, dječaci su iz vrećice izvukli pet papirića sa riječima princ, putovanje, olovka, knjiga, sijalica. Priča je nastala u okviru Centra dječije kreativnosti "Hava nagila" u Jevrejskoj opštini u Sarajevu. Radionice kreativnog pisanja vodila je Saida Mustajbegović.

Iza daleke prašume bilo je kraljevstvo za koje nikad niko nije čuo. Bila je to Zemlja olovaka. U njoj je vladao Noam, princ od olovaka. Veliko drveno kraljevstvo stanovnici nikada nisu napuštali. Smatrali su da sve što treba da znaju, piše u knjigama. Zato nikad nisu putovali. U Zemlji olovaka živjele su bogate olovke koje su se ponosile raznolikim znanjem. Mlađe od trinaest godina, zvali su olo. Njihovo se bogatstvo mjerilo po broju pročitanih knjiga. U Zemlji olovaka živjeli su dobre i zločeste gumice i olovke. Najveći neprijatelj bila im je vatra.

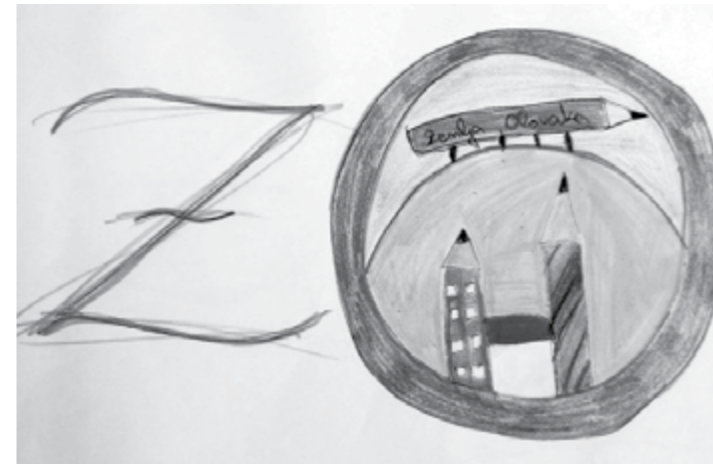
I jednom, obistinio se njihov najveći strah. Jedna svijeća je oborena i zapalila je biblioteku. Izgorjele su sve knjige. Ostale su im samo priče i znanja koja je neko upamtio. Princ Noam je zbog toga bio zabrinut.

Svjestan opasnosti da znanje čuvaju samo u sjećanju, zabrinuto je hodao kraljevstvom. Na mjestu gdje je bila spaljena biblioteka, naišao je na pričača priča. On je mališanima olo, upravo kazivao jednu. To ga podsjetilo na legendu koju mu je pričač priča kazao dok je i sam bio olo. Prema njoj, postoji tajnovita zemlja kojom vladaju sijalice i čuvaju sva znanja o sijalicama. Knjiga je čuvana u tajnovitoj zemlji sijalica. Mislio je da bi među njenim stranicama moglo biti rješenje za odbranu od najvećeg neprijatelja njegovog kraljevstva, vatre. Odlučio je krenuti u potragu.

U pratnji je imao tri narednika. Razlikovali su se od ostalih po iznimnim vještinama. Jedan se zvao Gumi, zvali su ga narednik G a druga dvojica bili su blizanci, potpuno različiti. Jedan se zvao Špica i bio je strožiji. Drugi blaže naravi zvao se Poko. Četvorka je odlučila po prvi put hrabro iskoračiti iz Zemlje olovaka. Nadomak kraljevstva bila je šuma. Prije nje putnici su primijetili tablu. Pomislili su da bi to mogao biti putokaz. I ubrzo im se kazalo: s jedne strane pisalo je ZS a s druge ZO. Ispod, sitnim slovima, pisalo je Šuma straha. Još sitnijim pisalo je upozorenje na tri strašne zamke na putu do Zemlje sijalica. Nakon kratkog razgovora o novim saznanjima, četvorka je nastavila put.

Prva zamka na koju su naišli bilo je šiljalo pored kojeg je bilo teško proći. Poko je bio dobar plesač.

Iskoristio je tu vještinu i pomogao ostalima da prođu zamku. On se na koncu okliznuo i zaglavio. Ohrabrio je saputnike da ne dangube. Kazao je da će njegovo izvlačenje potrajati, a da on to može učiniti i sam. Tužni zbog Poka, princ Noam, Špica i Gumi nastavili su put.

Brzo su se našli pred drugom zamkom. Tu je trebalo da pjesmu slavaju ispišu na papiru kojim je bio zastrt put. Ispod papira bila je rupa. U slučaju pogrešno ispisane note, rupa je gutala sve ono što bi se našlo iznad nje. Zahvaljujući Špicinom muzičkom talentu, princ Noam i Gumi prešetali su papir. Međutim, kada je sam Špica počeo prelaziti rupu, izgubio je koncentraciju i pogriješio posljednju notu. Rupa se otvorila i djelimično ga zarobila. I on je ohrabrio prijatelje da nastave uz objašnjenje da će se sam izbaciti iz rupe.

Preostala dvojica su došla i pred posljednju zamku. Bilo je to veliko platno na kojem je projektovan vrtlog emocija. Zadatak je bio da se stane pred njega kako bi se platno podiglo malo s puta. Narednik Gumi je stao pred projekciju vrtloga emocija i ostao zatočen u njoj. Princ je morao dalje sam. Bio je nadomak Zemlje sijalica.

Kada je prošao kapiju, predstavio se i sijalice su ga odvele svom kralju. Pažljivo su saslušali jedan drugog. Kralj je shvatio da je princ Noam želio da ponovno izgradi biblioteku. Shvatio je i da želi da se sve knjige ponovno ispišu dok znanje nije prekriveno zaboravom. Princ se bojao novog požara. Strahovao je da bi posljedice mogle biti i gore ukoliko i dalje budu koristili svijeće. Vrlo brzo dobio je potvrđan odgovor od svog domaćina. Kralj sijalica, predao je gostu traženu knjigu i saosjećajno ponudio i drugu pomoć. Princ je bio pomalo sjetan što je njegov dobročinitelj primijetio. Objasnio je da na put nije pošao sam i da su njegovi narednici ostali zatočeni u zamkama. Kralj mu je ponudio pomoć i taj je problem riješen u povratku.

Hrabri stanovnici Zemlje olovaka, zahvaljujući pomoći novostečenih prijatelja iz Zemlje sijalica, uspjeli su se zajedno vratiti. Donijeli su sa sobom i knjigu u kojoj su našli odgovor kako bezbjedno osvjetlili kraljevstvo.

Shvatili su još nešto – i dalje će im biti potrebna vatra. Onda su se iznenadili kada su u knjizi iz Zemlje sijalica pročitali jednostavan savjet: vatru gasite vodom. Kako to nisu znali a tako je jednostavno? Kako to nisu znali oni koji su mislili da imaju sva znanja? Zaključili su da jedan nikad nema sve znanje. Shvatili su da je znanje mozaik i da tek kad se doda nova kockica, postanemo svjesni koliko smo važni jedni drugima.

Preuzeto sa:

<https://nomad.ba/put-olovaka-do-zemlje-sijalica>

Svake godine, obično u vrijeme Hanuke, pastor Biblijske protestantske crkve u Zenici, Dario Kapin, zajedno sa članovima svoje zajednice pripremi i donese u Jevrejsku opštinu u Sarajevu poklone za djecu iz naše Male škole. Ovdje prenosimo pismo zahvale djece, nastavnica i asistentica Male škole JO Sarajevo:

Poštovani gospodine Dario,

Ovom prilikom želimo da Vam se zahvalimo na paketićima koje nam svake godine pošaljete. Djeca su bila oduševljena! (u prilogu šaljem nekoliko slika :)

Još jednom veliko hvala i nadamo se da ćete nam doći jednu subotu u posjetu, kako bi Vas djeca a i mi upoznali.

Lijep pozdrav i sretni predstojeći praznici.

Mala škola Jevrejske opštine u Sarajevu

Solistički koncert violinistice **ARINE** **BEHLILOVIĆ**

U okviru programa „19-tog u 19“ Jevrejskog kulturno-prosvjetnog i humanitarnog društva „La Benevolencija“, održan je u četvrtak 19. decembra 2019. g. solistički koncert (resital) mlade violinistice Arine Behlilović uz umjetničku saradnju prof. Ene Ovčine i učenice Ive Lazić, iz klase prof. Nedžmije Omerćehajić iz Srednje muzičke škole Tuzla. Na programu su bile slijedeće kompozicije:

Antonio Vivaldi – Ottorino Respighi:

Sonata in Re per violino e basso

Umjetnička saradnja: Iva Lazić, klasa prof. Nedžmija Omerćehajić

J.S. Bach:

Allemande i Giga iz Partite No II u de-molu, BWV1004

Tomaso Antonio Vitali: Chaconna

Umjetnička saradnja: prof. Ena Ovčina

Wolfgang A. Mozart: Koncert za violinu No.3 u G-duru, KV 216

Umjetnička saradnja: prof. Ena Ovčina

Giuseppe Tartini – Fritz Kreisler: Varijacije na Corellijevu temu

Umjetnička saradnja: prof. Ena Ovčina

Antonio Vivaldi (1678 – 1741) bio je talijanski kompozitor i čuveni violinista – virtuoz koji je unaprijedio talijansku violinsku školu, te dirigent i kućni kompozitor u „Ospedale della Pieta“ u Veneciji. Zvali su ga još i Prete Rosso (crveni pop) pošto je bio svećenik. Komponovao je oko 450 djela koncertne muzike za razne solo instrumente uz pratnju orkestra, od kojih su najpoznatija „Le quattro stagioni“ 1725. g., „La Stravaganza“ i „L'Estro armonico“, koja imaju dramatske i programske sadržaje. Poznate su i njegove opere, oratoriji, svjetovne solo kantate, 37 crkvenih djela kao i obilje drugih.

Arina Behlilović je sonatu Vivaldija izvela prije svega poštujući stil i zamisao kompozitora, u smislu posebnog načina izvođenja ovakvih baroknih sonata, te zahvaljujući

dosta razvijenoj tehnici lijeve i desne ruke tj. tehničkom aparatu. Uvjerila je publiku u monumentalnost prvog stava (Moderato a fantasia) koristeći zvučni kolorit stvoren raznovrsnim vibratom i odgovarajućim potezima gudala. Drugi i četvrti stav ove sonate su sazdana od

markantnih i lapidarnih motiva energičnog karaktera, građenih na bazi razloženih akorada. Violinistica ih je izvela veoma ritmično i intonativno precizno. U trećem stavu (Largo) koji je arioznog i elegičnog karaktera, uspjela je da na violini otpjeva bogatu kantilenu zahvaljujući veoma emocionalnom načinu izvođenja.

Allemande i Giga iz Partite No. II u d-molu, BWV1004 J.S. Bacha (1685-1750) su dva stava plesnog karaktera. Sama Partita sadrži, pored pomenutih, još dva stava i Chaconu koja se inače može samostalno svirati, pošto je to tema sa varijacijama. J.S.Bach je napisao tri sonate i tri partite za violinu solo i time mnogo doprinio popularizaciji djela za violinu. Bach je bio praktično zaboravljen sve do Mendelsohna, koji je izvukao iz zaborava čuveno Bachovo djelo „Pasija po Mateju“ 1829. g. u Berlinu i tako privukao ogromnu pažnju na zaboravljenog Bacha i njegove kompozicije.

Allemande i Giga su na prvi pogled jednostavni stavovi, ali je to samo varka. Allemandu je Arina Behlilović izvela poštujući odgovarajući ritam i važno pravilo da se

u umjereno sporijim stavovima partita Bacha gudalo ne smije zaustavljati. Gigu je izvela poštujući motoričnost i karakteristične tonove koji asociraju na skriveni kontrapunkt.

Chacona Tomasa Antonia Vitalija (1665) predstavlja preteču Chacone J.S. Bacha za solo violinu i razlikuje se od nje pošto ima pratnju. Tema Chacone je ritmički veoma određena, a varijacije na tu temu su brojne i veoma kontrastne. Sadrže bogatu ornamentaciju koja nije samo vanjsko ukrašavanje, nego predstavlja i dio same teme koja je u biti i grandiozna. Ljepota varijacija se ogleda u velikim promjenama emocionalnog raspoloženja koje nije bilo zastupljeno u muzici 17. vijeka. Neke varijacije sadrže neočekivane modulacije. Osnovna karakteristika Chacone je dramska napetost, ali sadrži i varijacije koje malim tonskim karakteristikama omogućuju posebnu muzičku atmosferu. Sve to doprinosi i dubokoj emocionalnosti cijele kompozicije.

Mlada violinistica je uspjela da sve poteškoće i ogromne zahtjeve koje izvođenje Chacone stvara violinistima, savlada zahvaljujući velikom uloženom trudu i sposobnosti da pokaže solidno vladanje violinskom tehnikom.

Umjetnička saradnica prof. Ena Ovčina je doprinijela kvalitetnom zajedničkom muziciranju.

Koncert za violinu i orkestar No. 3 u g-duru, KV 216 W.A.Mozarta (1756-1791) je jedan od pet violinskih koncerata koje je kompozitor napisao 1775. g. To je bio period kad se oduševljavao, a i bio pod uticajem francuskog „galantnog“ stila. Kvalitet tih koncerata je veoma visok zato što je svojom genijalnošću, pomenuti stil i unaprijedio. Osnovna karakteristika ovog koncerta je radost i veselje koje je tada mladi Mozart ispoljavao i u ostalim koncertima za violinu i orkestar pa i za druge instrumente uz pratnju orkestra.

Arina Behlilović je ovaj koncert izvela stilski jasno i u odgovarajućem tempu, koristeći niz raznih poteza gudala te poštujući dinamiku i agogiku koje su neophodne za kvalitetno izvođenje I stava Allegro i III stava Rondo. Drugi stav Adagio je jedan od najkarakterističnih sporih stavova u Mozartovim violinskim koncertima. Veliki violinista i pedagog, osnivač ruske violinske škole prof. Leopold Auer je taj stav nazvao čudesnim pošto sadrži privlačne i prelijepe melodije. Arina je uspjela da pronikne u izražajnost tih melodija. Važna je činjenica da je na zavidnom nivou izvela tri kadence za ovaj koncert koje je napisao jedan od najboljih svjetskih violinista i pedagoga, prof. David Ojstrah. Kadenca za prvi stav koncerta je dosta teška, ne samo u tehničkom, nego i u muzikalnom pogledu.

Varijacije na Corellijevu temu Giuseppe Tartinija violinisti izvode dosta često ne samo zbog monumentalne Corellijeve teme, nego i tehnički zahtjevnih varijacija koje je napisao Giuseppe Tartini (1692-1770), jedan od najvećih i

najpoznatijih talijanskih violinista, virtuoz, koji je obogatio violinsku tehniku, produžio violinsko gudalo i pronašao tzv. „ton diferencije“, kasnije nazvan „Suono di Tartini“ (koji nastaje istovremenim zvučanjem dva konsonantna tona). Arcangelo Corelli (1653-1713) talijanski violinista i kompozitor zvani „maestro nad maestrima“ bio je i glavni predstavnik klasične epohe talijanske instrumentalne muzike i utemeljitelj poznate rimske violinske škole, te učitelj F.Geminijanija, P.Locatellija i drugih čuvenih talijanskih violinista.

Fritz Kreisler (1875-1962) je jedan od najpoznatijih violinista od kraja 19. do sredine 20. vijeka, te kompozitor opereta i genijalni obrađivač tzv. tuđih kompozicija, za neke od kojih je priznao da su u stvari njegove. Tartinijeve Varijacije na Corellijevu temu su po mišljenju mnogih violinista ipak originalna kompozicija u njegovoj obradi.

Arina Behlilović je ovo djelo izvela uvažavajući muzikalnu snagu same teme. Tartinijeve zahtjevne Varijacije koje su dobrim dijelom veoma teške u tehničkom smislu zbog raznovrsnosti poteza gudala, je u potpunosti savladala i dobila veliki aplauz zahvalne publike.

Veoma poznat „Adagio“ Tomasa Albinonija (1671-1750) je mlada umjetnica odsvirala „na bis“. Albinoni je bio talijanski kompozitor i violinist. Vjeruje se da je bio učenik G. Legrenzija. Komponovao je 48 opera, veliki broj kantata i instrumentalnih djela. Bio je ugledni predstavnik venecijanskog kasnog baroka. Njegov „Adagio“ se izvodi mnogo češće od ostalih njegovih kompozicija. Ljepota i duboka psihološka podloga ovog djela su razlog za mnogobrojne obrade kako za razne instrumente tako i za kamerne i orkestarske ansamble. Obradu za violinu i klavir koju smo na koncertu čuli, napravio je R. Giazotto pod naslovom *Adagio in sol minore, Su due spunti tematici e su un basso numerato di TOMASO ALBINONI*, Transcrizione per violino e pianoforte. Ova obrada se inače mnogo koristi u muzikoterapiji.

Arina je svu ljepotu i uvjerljivost ove kompozicije uspjela dočarati i prenijeti na mnogobrojnu publiku i tako izazvala oduševljenje, veliki aplauz i zadovoljstvo.

Uspjeh Arine Behlilović je rezultat predanog rada njene profesorice Nataše Kakeš i prof. Davida Kamhija te posebne brige oko razvoja mladih talenata koju posvećuju profesori Srednje muzičke škole u Tuzli na čelu sa direktoricom Zrinkom Andrejaš. Posebno je zapažena umjetnička saradnja Ive Lazić iz klase prof. Nedžmije Omerćehajić koja je veoma dobro saradivala sa Arinom u izvođenju Sonate Antonija Vivaldija i „Adagia“ Albinonija.

Ovaj koncert (resital) je zapravo uspješan početak karijere Arine Behlilović kao koncertne violinistice.

Sarajevo, 31.12.2019

PKD

Benjamin Pinto

KOL NIDRE

Ovu priču Benjamina Pinte objavljenu još davne 1924. godine sa Ladina je za vas prevela Erna Kaveson-Debevec.

U radne dane, blizu Velikog hrama, mogao si vidjeti dječaka oslonjenog na električni stub, sa sepetom punim košpica. Mogao je imati osam ili devet godina. Lijepo lice ali blijedo ... a to ga je činilo još ljepšim, interesantnijim. Bistre crne oči gledale su uvijek dole, zamišljene. Ponekad ih je podizao i to samo kada bi se sjetio posla, nimalo ugodnog i tada bi zavikao: „Košpice, košpice ...“. Zatim bi uzdisao, tako gorko, tako tužno ... Povremeno bi zaboravio da je u gradu i bez prestanka, sve jače i jače je vikao: „Košpice, košpice ...“ tako da bi poslužitelj (šamas) Velikog hrama, pocrvenivši kao fes poslije kiše, izlazio van i udarao mu čušku da ušuti. I on bi tada uistinu ušutio. Tog dana bi se prošao prodaje košpica i nije ni sa kim govorio. Nije govorio ni sa majkom, majkom koja je bila teško bolesna. Nisu bile samo čuške šamasa, ni pogledi djece koja su išla u školu sa torbama od kože ...

Radnim jutrom već je bio blizu hrama, oslonjen na is električni stub, zbog kojega mu se činilo da je visok, visok – do neba. Bio je tamo i prije nego što dođe šamas i prije gazde. Uvijek je bio tamo prije njih ... u vrijeme Selihota kada dobri Jevreji ustaju u zoru. Bježao je jadničak i bez svoje volje, instinktivno, od jada u kući. A jad je bio jako veliki. Trgale su mu se grudi i zamirao osmijeh gledajući u bolesničkom krevetu sirotu Saru, Josefovnu majku, tako se zvao ovaj divni ali tužni dječak.

Već dvije godine Josef ne ide u školu! Sara, bolesna i slaba žena izvadila je sina iz škole da prodaje

košpice da bi ju izdražavao, da ne bude nikom na teretu. Teško joj je bilo, ali bila je jaka. Drugog puta nije našla. Neimaština je pobijedila sve.

Jadni Josef nije završio ni prve razrede, ali ipak, kada je imao vremena išao je u „meldar“ (niža vjerska škola).

Rabi mu nije govorio ništa, ali je mogao vidjeti da mu nije bilo pravo ... Ko je vidio dolaziti kada je ko htio ... tako bez reda. Zbog toga je dolazio u „meldar“ skrivečke i uplašen. Jako ga je bilo stid starog kaputa i zakrpljenih pantalona. Čisti su bili i jedno i drugo, ali stari.

Trebao je dolaziti u dodir sa svijetom ... mislio je da im je neugodan, mrzak.

Nije bio uvijek ogorčen, tužan, nezadovoljan i utučen, i on je znao šta je radost, sreća ... naročito kada bi nakon puno razmišljanja došao do saznanja da tako mora da bude.

Oca se nije sjećao! Majka mu je pričala da je umro od pijanstva. Kada bi počeo misliti o ocu, počeo bi sav drhtati kao prut, a vani, činilo se kao da je zemljotres ... Kako ne bi drhtao kada mu je majka pričala da su bili bogati, da su stanovali u centru grada, u kućama u kojim stanuje Salamon - hadžija, poznati bogataš i dobrotvor, a sada žive na Bjelavama ... Curi im krov na kući i kada je kiša najsitnija. Otac mu je bio trgovac u gradu – kako je luksuzna bila njegova svadba – puno posluženja, delikatesa, defova, plesa ...

Posao mu nije išao dobro ... i počeo je piti ... Piće je sestra kartanja ... ni od njih nije bježao ... na kraju

je propao. Ni zdravlje ga više nije služilo ... Ono što se kaže: bogatstvo bogatstvu, jad sirotinji. Jedan dan su ga donijeli kući potpuno pijanog dva prijatelja, ista kao on, iz Avramove kafane ... legao je u krevet i više se nije digao.

Jadni Josef je slušao ove gorke riječi od još ogorčenije majke. Slušao je i uzdisao sve dok sav umoran od rada i očajan od slušanja tužnih riječi ne bi počeo glavinjati dok ne bi zaspao ... Zaspao bi kraj majčinih nogu... Majka je dok je pričala kašljala, savijala svoja prsa i tako su provodili noći.

Tužno je bilo gledati tu kuću: dvije, tri stolice, jedan ormar i kolijevka usred kuće. Ovaj krevet ... više je ličio na tabut na kojem je ležao mrtvac, nego na krevet na kojem je ležala jedna duša ... Dvije duše.

Ah, kakva je surova sudbina!

Sunce je bilo još skriveno iza brda, noć se još vukla a Josef se već budio, sav izlomljen, umoran ... pa bi počeo razmišljati o onom od sinoć, o bogatstvu, o ocu Na koncu bi kazao: „Hvala Bogu da sam dobro i zdravo i da imam snage da izdržavam svoju majku. Kako bi bilo da sam bolestan kao onaj što ide sa štapom, onaj sin Samuela – Čelavog, čaršijskog trgovca.“

Tako bi se jadni Josef zadovoljio, i malo mu je bilo mnogo.

Sadaku nije tražio. Za Purim mu je u Kortizu (naseobina Jevreja) jedna od bogatih žena dala groš. On ga je vratio ... Ne meni ne treba ... Ova sadaka mu je donijela gorke časove. Mnogo dana nije imao mira.

Već tri godine stanuju u ovoj kući ... Daleko, turobna, sirotinjska, na Bjelavama. I od onog časa noga svijeta nije u nju ušla. Ne, ne - dva puta su bile dvije žene i dale su mu poklon u naturi – ako se ne varam, košulje i nešto novca. Kako su dobre Jevrejke.

Ni Josef nije dolazio u dodir sa svijetom. Prošli bi mjeseci da nije progovorio ni riječi, osim sa majkom i kada je prodavao svoje košpice.

Došla je noć Jom kipura. Josef je imao devet godina.

Oprao se, očešljao i očistio odjeću. Približio se majčinoj postelji, bacio joj se u zagrljaj i ljubio je ... ljubio ... sa suzama u očima. Poželio joj je zdravlje ... zdravlje i dug život. Majka

je počela drhtati, teško je disala, uz napor. Podigla se sa svog uzglavlja i držala ga svojom mršavom i naboranom rukom, rukom kao u skeleta. „Sine“ - prekinula ga je u riječi, „sjedi! Prije sedam godina uoči Jom kipura došao je tvoj otac kući. Mjesto da je otišao u hram da se moli dragom Bogu za milost, on je počeo piti ... pio je ... pio ... sve do noći, do sutra, do prekосуtra ... dok nije umro. Bog ga je kaznio. Sine, budi bolji od svog oca. Idi u hram i moli za milost ... moli milost ...“

Tako je zvršila dobra Jevrejka Sara.

Josef nije pustio ni jednu suzu. Nije običavao plakati, treba čekati da prođe Jom kipur, taj sveti dan. Skinuo je majci uzglavlje i ukrasio ju – ne sa cvijećem, nego sa svijećama. Ostavio ju je usred kuće i otišao u hram.

Hram je bio pun. Haham (voditelj molitve) koji je stajao blizu ormara sa Torom bio je obučen u bijelo. Svjetlost žižaka mu je udarala u oči. U hramu su se mogli vidjeti i oni koji su zapravo zaboravili da su Jevreji. Došli su da se pokaju, da im se oprostite grijesi. Čitav hram je imao izgled svečanosti. Jedni drugima su pružali ruke od srca želeći dug život. Katvenu basefar hajim tovim ... (Bože upiši nas u knjigu dobrog života ...). Posvađani su se mirili.

Sve to gledao je Josef oslonjen na vrata hrama kao što se oslanjao na električni stub kada je prodavao košpice. Jedna velika i teška suza se otkotrljala niz lijepo, tamnoputo lice. On je bio oslonjen na vrata jer nije imao mjesta unutra u hramu, jer nije imao s kim da se pomiri. Nije imao nikoga.

U toj tuzi izašao je iz hrama i krenuo trkom prema kući. Na putu mu se činilo da ga prati jedna sjena ... sjena njegovog oca.

Ušao je u kuću velikom brzinom. Našao je majku na istom mjestu ... samo su se svijeće ugasile. Nije htio da plače, ali nije mogao ... plakao je, suze su mu tekle po majčinom tijelu kao rijeke.

Sageo se iznad majke i mrmljao joj sa svetošću – u to vrijeme u hramu je odjekivao promukli i duboki glas hahama obučenog u bijelo: „Kol nidre ...“ „... na onom svijetu da ti bude dobro ...“.

Josef je podigao svoje velike i svijetle oči sa hladnog tijela svoje majke ... Prozor je bio otvoren ...

Mjesec i zvijezde su bili pokriveni gustim, crnim oblacima, od čega se stvarao poseban strah, grozan drhtaj ...

OTIŠAO JE ... BRANKO LUSTIG

U Zagrebu je 14. novembra preminuo Branko Lustig filmski producent svjetskog glasa, dobitnik dva Oskara, dva Zlatna globusa i dvije nagrade Emmi te mnogih drugih nagrada i priznanja.

Branko Lustig rođen je u Osijeku 09. 06. 1932. godine u porodici Mirka i Vilme Lustig. Po uspostavi Nezavisne države Hrvatske Lustigovi su pobjegli u Čakovec koji je tada bio pod mađarskom upravom. 1943. godine Branko je sa majkom uhvaćen i deportovan u Aušvic, zatim u logor Mittelbau-Dora i konačno u Bergen-Belsen gdje je dočekao završetak rata. Njegovo oslobođenje povezano je i sa jednom anegdota. Naime kada je vidio Engleze u logoru i čuo škotske gajde, Branko je pomislio da je umro i da mu anđeli sviraju na nebu. Uskoro je saznao da mu je i majka preživjela.

Po povratku u Čakovec Branko je nastavio sa školovanjem da bi nakon srednje škole upisao Akademiju dramske umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu. U svijet filma zakoračio je

1955. godine, kada je upoznao znamenitog jugoslavenskog redatelja Branka Bauera. Sa Bauerom je radio, kao vođa snimanja, na filmu *Ne okreći se sine* da bi zatim za Jadran film radio pune 32 godine.

Stevena Spielberga upoznaje 1992. te od tada kreće njegova uspješna karijera i u Americi. Šindlerova lista a koju godinu kasnije i *Gladijator* (Ridley Scott) su filmovi na kojima je radio a nagrađeni su prestižnom filmskom nagradom Oskar.

2008. godine, Sveučilište u Zagrebu je Branku dodijelilo počasni doktorat. To je prvi put u povijesti da je jedan filmski umjetnik dobio ovu prestižnu titulu.

Lustig 2007. godine u Zagrebu osnova Festival tolerancije tj. Festival židovskog filma (FŽF). FŽF je jedinstven filmski festival koji bogatim programom koji uključuje filmske projekcije, glazbena događanja, tematske izložbe, diskusije te filmsku radionicu, angažirano vrši edukaciju o Holokaustu s posebnim naglaskom na nužnost osvještavanja i usvajanja tolerancije u svakodnevnom životu i sadašnjosti. Od osnutka do danas FŽF je u skraćenim izdanjima prisutan u šest regionalnih gradova: Beču, Beogradu, Cetinju, Ljubljani, Sarajevu, a 2015. je održan i u njemačkom u Mannheimu.

PAVLE KAUNITZ

U RAZNIM SVOJSTVIMA LUSTIG JE RADIO I NA SLJEDEĆIM FILMOVIMA:

- *Američki gangster* (2007)
- *Dobra godina* (2006)
- *Kraljevstvo nebesko* (2005)
- *Pad crnog jastreba* (2001)
- *Hannibal* (2001)
- *Mirotvorac* (1997)
- *Intruders* (1992)
- *Deadlock* (1991)
- *Drug Wars: The Camarena Story* (1990)
- *War and Remembrance* (1988)
- *The Winds of War* (1983)
- *Događaj* (1969)
- *Adam i Eva* (1969)

NA VIJEST O NJEGOVOJ SMRTI SVJETSKI MEDIJI SU OBJAVILI:

Branko Lustig, Oscar-Winning Producer of 'Schindler's List' and Holocaust Survivor, Dies at 87

Obituaries

Branko Lustig, Holocaust survivor and Oscar-winning producer of 'Schindler's List,' dies at 87

By Emily Langer

Branko Lustig, 'Schindler's List' Producer and Holocaust Survivor, Dies at 87

By DAVE McNARY

NOVI NASLOVI U NAŠOJ BIBLIOTECI

DONACIJA:

ŽELIMIR ALTARAC ČIČAK

1. ANTON PAVLOVIČ ČEHOV - **Sabrana djela** - (sedam knjiga od druge do osme) bibliotek Svjetski klasici, Zora, Zagreb
2. Džepna biblioteka izabranih djela, Svjetlost, Sarajevo:
3. TOMAS MAN - **Doktor Faustus**, knjiga I i II
4. EMIL ZOLA - **Čovek zver**
5. LAV TOLSTOJ - **Smrt Ivana Iljiča i Kozaci**
6. JAN NERUDA - **Malostranske pripovijesti**
7. APTON SINKLER - **Džimi Higinis**
8. SALTIKOV ŠČEDRIN - **Gubernijske slike**
9. PEARL BACK - **Žena carica**, Otokar Keršovani, Rijeka
10. ALESANDRO BARIKO - **Svila**, Radio B92, Beograd
11. VLADIMIR NABUKOV - **Lolita**, Narodna knjiga, Beograd
12. MILAN KUNDERA - **Knjiga smijeha i zaborava**, Veselin Masleša, Sarajevo
13. LUIĐI GVARNIJERI - **Jevrejska mlada**, Laguna, Beograd
14. Dr. DRAGIŠA ŽIVKOVIĆ - **Teorija književnosti sa teorijom pismenosti**, Naučna knjiga Beograd i Svjetlost Sarajevo.
15. JACQUETTA HAWKES - **Prehistorija**, Historija čovječanstva: kulturni i naučni razvoj - I knjiga, Naprijed, Zagreb
16. ANTOLOGIJA FILOZOFSKIH TEKSTOVA S PREGLEDOM POVIJESTI FILOZOFIJE, Ognjen Prica, Zagreb
17. **Iščekivanje mesije**, (Berđajev N., Miler N.F., Veber M., Ševalje Ž., Elijade M. - priredio Bojan Jovanović) Panpublik, Beograd
18. HERBERT GRÜN - **Proces u Jeruzalemu**, Naprijed, Zagreb

ZAHVALJUJEMO DONATORU!

DONACIJA DONATORKE KOJA ŽELI OSTATI ANONIMNA

1. KARLOS RUIS SAFON - **Lavirint duhova (Dio 1 i 2)**
2. ELENA FERRANTE - **Genijalna prijateljica**
3. ELENA FERRANTE - **Priča o onima koji odlaze i onima koji ostaju**
4. ELENA FERRANTE - **Priča o izgubljenoj djevojčici**
5. ELENA FERRANTE - **Priča o novom prezimenu**
6. JONAS JONASSON - **Djevojčica koja je spasila kralja Švedske**

ZAHVALJUJEMO DONATORKI!

1. GRUPA AUTORA - **Hvala što ste me pitali kako mi je**
2. GRUPA AUTORA - **Thank you for asking How I feel**
3. Mr SIMO BOZALO - **Kadrovi u javnoj upravi**
4. DERVIŠ HALAČ - **Kuda dalje**
5. GRUPA AUTORA - **Fakultet islamskih nauka Univerziteta u Sarajevu** (Monografija)
6. GRUPA AUTORA - **Mediji i religija**
7. GRUPA AUTORA - **Četvrt vijeka trijumfa filantropije** (Monografija)

P.K.

IME I PREZIME	TEKST ZA JEVREJSKI GLAS	IZNOS
SOCIJALNA KOMISIJA		
KRMPOTIĆ BRANKA	<i>Sjećanje na mamu</i>	50 KM
PARDO SAŠA	<i>Za rad Socijalne komisije</i>	50 KM
VJERSKA KOMISIJA CADIK DANON		
PORODICE DRAGOJEVIĆ I AZABAGIĆ	<i>Spomen na našu dragu nonu Zambul Ruben Prčić i mamu Mazal Medina Prčić od djece i unučadi</i>	50 KM
JEVREJSKAOPŠTINA		
JAKICA LEVI	<i>Za rad Jevrejske opštine</i>	40 KM
RABI DONALD GOR	<i>Za rad Jevrejske opštine</i>	100 \$
KRMPOTIĆ BRANKA	<i>Sjećanje na mamu</i>	50 KM
GRUJIČIĆ ANTONIJA I DJECA	<i>Sjećanje na drage Rajku - Rifku Grujičić, Branka i Spomenku</i>	50 \$
BOHORETA		
KRMPOTIĆ BRANKA	<i>Sjećanje na mamu</i>	50 KM

Zadovoljstvo nam je obavestiti Vas o rezultatima ovogodišnjeg
63. nagradnog konkursa Saveza jevrejskih opština Srbije
 za radove sa jevrejskom temom:

Rezultati 63. nagradnog konkursa za radove sa jevrejskom temom

Žiri Saveza jevrejskih opština Srbije koji su činili prof. dr **Milan Ristović**, književnik i prof. **Filip David** i književni kritičar **Bogdan A. Popović**, pregledao je 23 rada prispela u 2019. godini, na 63. nagradni konkurs Saveza JO Srbije za radove sa jevrejskom tematikom.

Na sastanku žirija održanom 28.11.2019. doneta je odluka da se nagrade sledeći radovi i njihovi autori:

I Nagrada „Ženi Lebi“, dodeljuje se za rad:

JEVREJSKO NASLEĐE U OBREDIMA,
 OBIČAJIMA I PRAZNICIMA KOD
 HRIŠĆANA I MUSLIMANA, autor **Aron
 Albahari** iz Beograda

II nagradu, dele radovi:

SVEDOČANSTVA - DOKUMENTI
 ARHIVA VOJVODINE; ISKAZI JEVREJA
 BAČKE, POVRATNIKA IZ AUŠVICA
 I DRUGIH LOGORA, DATI 1945.
 GODINE I ISKAZI SVEDOKA OVOG
 ZLODELA, ZABELEŽENI ISTE GODINE,
 autor **Vladimir Todorović** iz Novog Sada

AKCIJA ZA SAĐENJE
 JUGOSLOVENSKOG DELA ŠUME
 MUČENIKA U IZRAELU 1952-1955-
 SIMBOLIKA, RITUAL I ZNAČENJE,
 autor **Davor Stipić** iz Beograda

III nagradu, dele radovi:

BELE RUŽE PLOVE BEGEJOM,
 autorka **Marijana Petrović Raić**, iz
 Beograda

FALAŠI NEKAD I SAD,
 autor **Radivoje Davidović**, iz Beograda

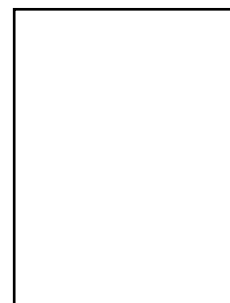
Žiri je takođe doneo odluku o otkupu dva
 rada:

PRAVO UMJESTO PRAVEDNOSTI:
 ŽIDOVSKA IMOVINA POD
 NARODNOM VLAŠĆU, autorka **Anna
 Maria Grunfelder**, iz Zagreba (Hrvatska)

DEVOJKE KOJE JEDU BOROVNICE,
 autor **Lado Šujica**, iz Beograda

Exp.

Jevrejska zajednica
Bosne i Hercegovine
71000 Sarajevo
Hamdije Kreševljakovića 59

DUŠAN BLAŽEVIĆ
(1948 – 2019)

BRANKO LUSTIG
(1938 – 2019)

זיומא וזיומא סחמא